

การศึกษาแผนประทุษกรรมและแนวทางในการพัฒนา การสอบสวนในคดีฉ้อโกงการหลอกลวง จำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ A Study of Modus Operandi and Guidelines for Improving the Interrogation of Online Shopping and Service Fraud

จूरรัตน์ ธาปาลบุตร*

Jureerat Thapalabutr

เสกสัน เครือคำ**

Seksan Khruakham

กัญญ์จิตา ศรีภา***

Kantita Sripa

■ บทคัดย่อ

สถานการณ์ฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ มีแนวโน้มที่สูงขึ้นเนื่องจากประชาชนมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นทำให้มีผู้ตกเป็นเหยื่อมากขึ้นตามไปด้วย เพื่อให้เข้าใจในอาชญากรรมกรรมนี้มากขึ้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิดในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ (2) เพื่อศึกษาขั้นตอนการสอบสวน ปัญหาและอุปสรรคในการสอบสวนในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า

* นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Graduate student in the Master of Arts in Criminology and Law Enforcement Social Sciences Faculty, Royal Police
Cadet Academy

** รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สาขาศาษญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
Assoc.Prof.Pol.Col., Ph.D. the Master of Arts in Criminology and Law Enforcement Social Sciences Faculty, Royal Police
Cadet Academy (Advisor)

*** รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร. สาขาศาษญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
Assoc.Prof.Pol.Col., Ph.D. the Master of Arts in Criminology and Law Enforcement Social Sciences Faculty, Royal Police
Cadet Academy (Co-Advisor)

Received: 10 July 2024 Revised: 10 July 2024 Accepted: 1 November 2024

หรือบริการออนไลน์ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 1 และ 2 และสถานีตำรวจท้องที่ จำนวน 6 คน กลุ่มประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อ จำนวน 6 คน ผลจากการศึกษา พบว่า การฉ้อโกงหลอกลวงจำหน่ายสินค้า มักเกิดขึ้นบนเฟซบุ๊ก สินค้าที่ผู้กระทำความผิดเลือกใช้ในการหลอกลวงจะขึ้นกับเทศกาลหรือความต้องการสินค้าในช่วงเวลาขณะนั้น รูปแบบการฉ้อโกงที่พบมากที่สุดคือการไม่ส่งสินค้าให้กับเหยื่อหลังเหยื่อได้โอนเงินชำระค่าสินค้าไปแล้ว สำหรับวิธีการสอบสวนที่สำคัญคือการตรวจสอบเส้นทางการเงินเพื่อตามหาผู้กระทำความผิด ทว่ากลับพบปัญหาที่ผู้กระทำความผิดมีการนำบัญชีม้ามาใช้ ปัญหาในการติดต่อประสานงานกับธนาคารเพื่อขอข้อมูลบัญชีต้องสงสัยในคดี และปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดทักษะทางเทคโนโลยี ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาจึงควรให้มีการฝึกทักษะความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีของเจ้าหน้าที่และการพัฒนาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อที่จะสามารถรับมือปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

คำสำคัญ: ฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์, อาชญากรรมทางเทคโนโลยี, การสอบสวน, แผนประทุษกรรม

■ Abstract

The incidence of fraud and deception in online sales and services tends to be greater due to the public's increasing tendency to purchase products through online channels, leading to an increase in the number of victims. This study aims to explore (1) the perpetrators' modus operandi in online shopping and service fraud, (2) the interrogation process, including the problems and obstacles encountered, and (3) guidelines for improving police interrogation of online shopping and service fraud. This study employed a qualitative research method, using in-depth interviews with the key informants. These included six police officers from the Cyber Crime Investigation Division 1 - 2 and local police stations, as well as six individuals who were victims of online shopping fraud. The findings revealed that online shopping fraud primarily occurred on Facebook. The perpetrators selected products for deception based on the season or the current demand for those products. The most common form of fraud involves the non-delivery of products after payment by money transfer from the victims. The crucial method of police investigation was to examine financial transactions to

track perpetrators. However, problems of mule accounts, failure with bank corporation to request suspicious account information, and a lack of technological skills among police officers were encountered. Therefore, improvement guidelines for training and enhancement of technological knowledge and skill for police officers must be established. Moreover, fostering cooperation with external agencies to handle these problems effectively in the future should be emphasized.

Keywords: Online shopping fraud, Technological Crimes, Investigation, A Modus operandi

■ บทนำ

ปลายปี 2562 ทัวโลกได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้มีการออกมาตรการล็อกดาวน์ภายในพื้นที่เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่และเครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญอย่างมากที่ช่วยให้ประชาชนในสังคมปรับตัวเพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันเป็นวิถีชีวิตใหม่ พร้อมทั้งลดความเสี่ยงในการติดเชื้อภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส และไม่สามารถออกจากเคสสถานได้อันเป็นผลมาจากมาตรการล็อกดาวน์ของทางภาครัฐ ในการทำงานและการเรียน

ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้รูปแบบออนไลน์ที่บ้าน (work from home) กลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ (new normal) สำหรับประเทศไทยในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ และอินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้มากขึ้น การดำเนินธุรกรรมในการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการใด ๆ ที่มีรูปแบบและการดำเนินการบนช่องทางออนไลน์ก็ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีลักษณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นที่ไม่สามารถออกจากที่เคสสถานได้ การซื้อขายสินค้าผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมีความปลอดภัยและสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อหากจะต้องออกจากเคสสถานไปยังร้านค้าและแหล่งที่ให้บริการภายนอกสำหรับประเทศไทยผู้คนมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น จากผลการสำรวจพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยกระทรวงพาณิชย์พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น (Ministry of Commerce, 2021)

วิถีชีวิตใหม่ไม่เพียงมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์กับผู้คนในสังคมทั่วไปเท่านั้น มิฉะพองเองก็ได้เริ่มมีการปรับพฤติกรรมให้เข้าและเป็นไปตามสถานการณ์ในปัจจุบันเช่นกัน เมื่อปัญหาการซื้อขายสินค้าและบริการช่องทางออนไลน์มีเพิ่มมากขึ้น จากสถิติการแจ้งความคดีออนไลน์โดยศูนย์บริหารการรับแจ้งความออนไลน์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 วันที่มีการเปิดศูนย์การรับแจ้งความออนไลน์วันแรกถึง 31 มกราคม 2567

พบว่า ประเภทของคดีออนไลน์ที่มีผู้แจ้งความในระบบแจ้งความออนไลน์มากที่สุดคือ หลอกหลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ซึ่งการหลอกหลวงจากทางมิฉฉาชีพที่แฝงตัวมาเป็นผู้ขายถือเป็นรูปแบบการฉ้อโกงทางออนไลน์แบบหนึ่ง การซื้อขายสินค้าออนไลน์มีจุดบกพร่องอย่างผู้ซื้อไม่สามารถเห็น สัมผัส ทดลอง ตัวสินค้าจริงก่อนการตัดสินใจก่อนซื้อได้หรือไม่ทราบข้อมูลตัวตนผู้ขาย

ผลกระทบของปัญหาการตกเป็นเหยื่อการฉ้อโกงออนไลน์ คือ มีภาวะความเครียดจากการตกเป็นเหยื่อและการสูญเสียเงิน ความเครียดดังกล่าวมีความรุนแรงมากที่สามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตได้ จากกรณีมีผู้เสียชีวิตเป็นเยาวชน เนื่องจากความเครียดที่ไม่ได้รับสินค้าทั้งที่จ่ายเงินสั่งซื้อไปนำไปสู่การตัดสินใจจบชีวิตของตน ผลกระทบของปัญหาการฉ้อโกงออนไลน์ยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นในความปลอดภัยต่อการใช้เทคโนโลยีภายในสังคมวงกว้าง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถรับมือกับคดีฉ้อโกงการหลอกหลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ควรเข้าใจถึงแผนประทุษกรรมที่ผู้กระทำความผิดใช้ โดยแผนประทุษกรรมคือ ขั้นตอนการก่อเหตุอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด เพื่อการก่ออาชญากรรมให้สำเร็จผลตามที่ต้องการ จะต้องมีการคำนึงถึงความต้องการต่อการประสบความสำเร็จในการก่อเหตุ การป้องกันไม่ให้เกิดหลักฐานที่บ่งชี้ถึงตัวผู้กระทำความผิด และการหลบหนีจากการตามตัวของเจ้าหน้าที่ที่สำเร็จ แผนประทุษกรรมจัดเป็นพฤติกรรมเรียนรู้ที่ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะเรียนรู้และนำมา

พัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามความรู้และประสบการณ์ในการก่อเหตุที่ผ่านมาของตน (Sarit Suebpongsiri, 2017) ทั้งนี้ เนื่องจากอาชญากรรมทางไซเบอร์นั้นเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่นำเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการก่อเหตุ การก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์นั้นจึงสามารถเกิดรูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงการก่อเหตุได้อยู่เสมอ เมื่อผู้กระทำความผิดได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในแต่ละครั้ง ปัจจุบันการศึกษาถึงรูปแบบแผนประทุษกรรมคดีฉ้อโกงการหลอกหลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ของผู้กระทำความผิดยังมีผู้ศึกษาค่อนข้างน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาแผนประทุษกรรม เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ วิธีการของผู้กระทำความผิดที่ใช้ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาและมีความหลากหลายมากขึ้นจะช่วยให้รู้เท่าทันรูปแบบของผู้กระทำความผิดจะสามารถช่วยป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบแผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิดที่ใช้จากประสบการณ์ของประชาชนผู้เคยตกเหยื่อและเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นหน่วยงานสืบสวนสอบสวนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะ และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจท้องที่ และการศึกษาระดับขั้นตอนการปฏิบัติการสอบสวนในคดีฉ้อโกงออนไลน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงปฏิบัติการสอบสวนคดีฉ้อโกงออนไลน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ได้ทราบถึงรูปแบบ

ตลอดจนวิธีการในการดำเนินการของผู้กระทำความผิดนำไปสู่การหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

■ วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิดที่ใช้ในการก่อเหตุในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการสอบสวน ปัญหาและอุปสรรคที่พบในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

■ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของแผนประทุษกรรม

Douglas, Burgess, Burgess, and Ressler (2006) Modus Operandi (MO) หมายถึง รูปแบบการกระทำของผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นขณะก่ออาชญากรรม เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้พัฒนา และยึดถือ หากแผนประทุษกรรมดังกล่าวนั้นสามารถใช้ให้เกิดการสำเร็จผลตามที่ผู้กระทำความผิดต้องการ แบบแผนประทุษกรรมมีลักษณะที่ไม่ตายตัว จึงมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอยู่เสมอทุกครั้งที่ผู้กระทำความผิดเกิดความผิดพลาด พวกเขาส่วนมากจึงได้เรียนรู้และพัฒนาแผนประทุษกรรมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

Dan Robb (as cited in Sarit Suebpongsiri, 2017) แผนประทุษกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มีความสำคัญในการก่อเหตุอาชญากรรมให้ลุล่วงสำเร็จ ประกอบไปด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 อย่าง คือ (1) การประสบความสำเร็จในการก่อเหตุอาชญากรรม (success of the crime) (2) การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานบ่งชี้ตัวว่าเป็นผู้กระทำความผิด (protective of identity) และ (3) การทำให้ประสบความสำเร็จในการหลบหนี (successful escape)

Sarit Suebpongsiri (2017) ได้นิยามความหมายของ แผนประทุษกรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปเพื่อให้ในการประกอบอาชญากรรมนั้นเกิดความสำเร็จ ประกอบไปด้วยความต้องการประสบความสำเร็จในการก่ออาชญากรรม การป้องกันไม่ให้มีหลักฐานบ่งชี้ตัวว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด และการทำให้ประสบความสำเร็จในการหลบหนี โดยแผนประทุษกรรมจัดเป็นพฤติกรรม การเรียนรู้ที่ผู้กระทำความผิดสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา ตามความชำนาญของตน และประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นรวมถึงความมั่นใจที่เกิดจากการก่ออาชญากรรมสำเร็จมาแล้ว

จากการทบทวนความหมายของแผนประทุษกรรม (Modus Operandi :MO) ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของแผนประทุษกรรม หมายถึง รูปแบบขั้นตอนในการดำเนินการก่อเหตุอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดให้เกิดความสำเร็จลุล่วงตามความต้องการของตนเอง แผนประทุษกรรม เริ่มตั้งแต่แรงจูงใจในการก่อเหตุ การเลือกเหยื่อที่เหมาะสม การเลือกใช้รูปแบบวิธีการในการก่อเหตุ

ไปจนถึงการวางแผนการหลบหนี และปกปิดตัวตนเพื่อหลบเลี่ยงการถูกตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แผนประทุษกรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้กระทำความผิด หากในการก่อเหตุอาชญากรรมสำเร็จลุล่วงตามที่หวัง แผนประทุษกรรมที่ได้ดำเนินการไปจะถูกยึดถือและนำไปใช้ในครั้งต่อไป แต่หากในการก่อเหตุอาชญากรรมเกิดความผิดพลาดขึ้น ผู้กระทำความผิดจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบแผนประทุษกรรมเพื่อใช้ในการก่อเหตุครั้งต่อไปให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น แผนประทุษกรรมอาจมีความเรียบง่าย หรือซับซ้อนขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ และความฉลาดของผู้กระทำความผิดแต่ละคน

หมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม

Dan Robb (as cited in Sarit Suebpong Siri, 2017) และ Fosdick (1916) หมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม ถูกรวบรวมจัดหมวดหมู่โดย Major L.W. Atcherley ในการรวบรวมจัดลำดับมาจากการรวบรวมของลักษณะนิสัยของผู้กระทำความผิด การเคลื่อนย้ายการก่อเหตุอาชญากรรมจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่หนึ่ง โดยสามารถแบ่งแผนประทุษกรรมทั้งหมด 10 หมวดหมู่ได้แก่ (1) Classword พื้นที่ที่ผู้กระทำความผิดเลือกก่อเหตุ (2) Entry ช่องทางในการเข้าไปก่อเหตุของผู้กระทำความผิด (3) Means วิธีที่ในการก่อเหตุของผู้กระทำความผิด (4) Object ประเภทของทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ผู้กระทำความผิดเอาไป (5) Time ช่วงเวลาในการก่อเหตุของผู้กระทำความผิด (6) Style การแสดงตน หรือการแต่งกายของผู้กระทำความผิด (7) Tale การสร้างเรื่องราวเพื่อ

หลอกลวงเหยื่อ (8) Pals ผู้สมรู้ร่วมคิดในการก่อเหตุ (9) Transport ยานพาหนะการขนส่งในการก่อเหตุ และ (10) Trademark เครื่องหมายการค้าของผู้กระทำความผิด การกระทำที่แปลกหรือมีความพิเศษเฉพาะในการก่อเหตุอาชญากรรม

■ เปรียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) การรวบรวมข้อมูลและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาอย่างรอบด้าน และเพื่อนำมาสร้างและกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ สำหรับการศึกษภาคสนาม (field study) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ (1) กลุ่มประชาชนผู้เคยตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางออนไลน์ และ (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนจากกองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี 1-2 และเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนจากสถานีตำรวจท้องที่รวม 12 คน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative

analysis) มีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

■ ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

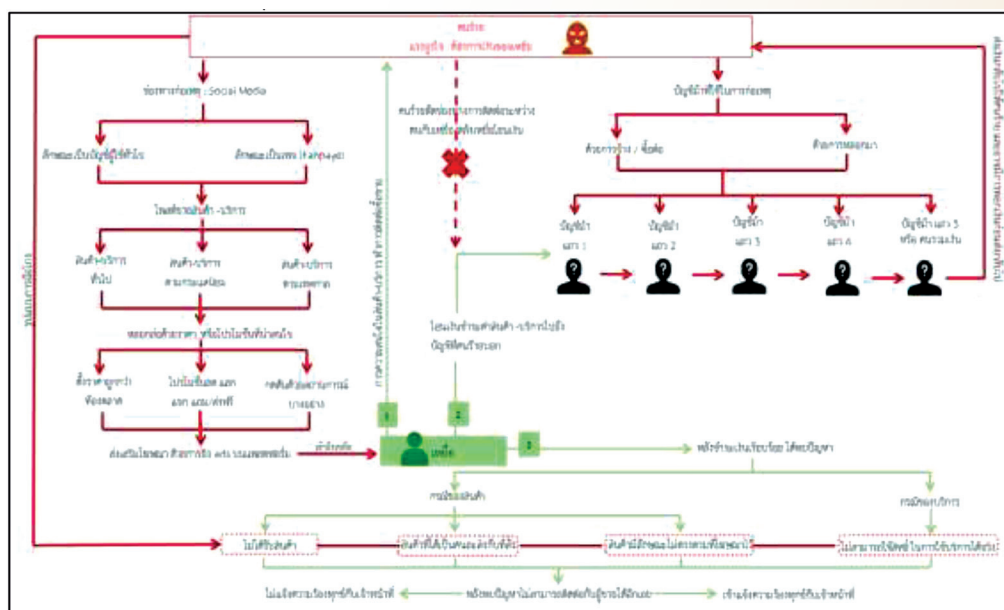
จากการศึกษาในประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษาแผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิดที่ใช้ในการก่อเหตุคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ (2) เพื่อศึกษาขั้นตอนการสอบสวน ปัญหาและอุปสรรคที่พบคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีฉ้อโกง

การหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ตลอดจนการหาแนวทางเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แผนประทุษกรรมของผู้กระทำความผิดที่ใช้ในการก่อเหตุคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

จากการศึกษาแผนประทุษกรรมในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ทั้งจากมุมมอง ประสบการณ์ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ และจากประสบการณ์ของประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อ สามารถจัดทำเป็นแผนผังแผนประทุษกรรมคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนผังแผนประทุษกรรมคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

ที่มา : ผู้วิจัย (2567)

ในการก่อเหตุคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ผู้กระทำความผิดจะต้องมีเป้าหมายความต้องการของตนเองเป็นแรงจูงใจในการก่อเหตุ จากนั้นจะนำไปสู่การวางแผนลงมือก่อเหตุในคดี พื้นที่ในการลงมือก่อเหตุ วิธีการในการลงมือ รูปแบบการฉ้อโกงที่ใช้ การหลอกล่อเหยื่อด้วยการตั้งราคาหรือการใช้เพจร้านเลียนแบบ การเลือกใช้สินค้าหรือบริการการเลือกช่วงเวลาในการก่อเหตุ และการปิดร่องรอยหลักฐาน โดยรายละเอียดของแผนประทุษกรรมในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แรงจูงใจของผู้กระทำความผิดในคดี คือ ความประสงค์ต่อทรัพย์สินของเหยื่อ

แรงจูงใจของผู้กระทำความผิด สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักการจัดหมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม โดย Major L.W. Atcherley (Robb, as cited in Sarit Suebpongsiri, 2017; Fosdick, 1916) คือ สิ่งที่ผู้กระทำความผิดต้องการ (object) ความต้องการนี้นำไปสู่การวางแผนการก่อเหตุในลำดับถัดไป

อาชญากรรมที่มีจุดมุ่งหมายหลักเกี่ยวข้องกับเรื่องของทรัพย์สิน สามารถอธิบายผ่านทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) เมื่อการมีฐานะร่ำรวย มีทรัพย์สินมากมาย มั่นคง และที่อยู่อาศัยที่ดีจะได้รับการยอมรับจากสังคม กลายเป็นแรงกดดันทางสังคมที่เกิดขึ้นคนในสังคม (strain) เพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีเงินทองและได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างสุขสบายได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้บุคคลเลือกใช้วิธีการผิดกฎหมายซึ่งเป็นทางลัด เช่น ฉ้อโกง การชิงทรัพย์ หรือ

การลักทรัพย์ เป็นต้น เพื่อยกระดับสถานะของตน และได้รับการยกย่องเหมือนอย่างคนอื่น (Seksan Khruakham, 2019) สอดคล้องกับการศึกษาถึงปัจจัยในการก่อเหตุฉ้อโกงกรณีซื้อขายสินค้าออนไลน์ของ Karim, Herman, and Syahril (2021) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyle) มีผลต่อการตัดสินใจก่อเหตุ เมื่อบุคคลมีรูปแบบไลฟ์สไตล์ที่หรูหราฟุ่มเฟือย เพื่อที่จะดำเนินรูปแบบชีวิตที่หรูหราต่อไปได้ ซึ่งมีเรื่องของสถานะทางเศรษฐกิจ รายได้ที่จำเป็นต้องมีเพื่อเติมเต็มความต้องการ และความปรารถนาในไลฟ์สไตล์ที่หรูหรา และฟุ่มเฟือย จึงนำไปสู่การตัดสินใจลงมือก่อเหตุของผู้กระทำความผิดในการฉ้อโกงกรณีซื้อขายสินค้าออนไลน์

1.2 พื้นที่ในการก่อเหตุ คือแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์ม Facebook

ในการวางแผนลงมือก่อเหตุอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดจะต้องเลือกพื้นที่ในการก่อเหตุตามหลักการจัดหมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม คือ พื้นที่ที่ผู้กระทำความผิดเลือกก่อเหตุ (classword) และช่องทางในการเข้าไปก่อเหตุของผู้กระทำความผิด (entry) ในคดีอาชญากรรมทั่วไปพื้นที่ในการก่อเหตุ หมายถึงพื้นที่บนโลกความเป็นจริงลักษณะพื้นที่ที่ผู้กระทำความผิดมักก่อเหตุเป็นพื้นที่หรืออาคารสถานที่ที่มีการป้องกันดูแลต่ำ สำหรับคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ พื้นที่ในการก่อเหตุ มักเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่อาจเห็นตัวตนที่แท้จริงได้

การเลือกก่อเหตุบนพื้นที่ออนไลน์ ช่องทางแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational

Choice Theory) เพื่อที่จะบรรลุความต้องการในทรัพย์สินของเหยื่อ ผู้กระทำความผิดจึงได้คำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน หมายถึงความสามารถหรือทักษะส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยภายนอก หมายถึง โอกาสหรือสิ่งต่าง ๆ ในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดได้เลือกใช้พื้นที่ออนไลน์ในการก่อเหตุ ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook และสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) เมื่อกล่าวถึงการเกิดอาชญากรรมจะต้องมีองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบอาชญากรรม ได้แก่ (1) ตัวผู้กระทำความผิด (2) เหยื่อที่เหมาะสม และ (3) การขาดการคุ้มครองที่ดี (Seksan Khruakham, 2019) โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี คือ องค์ประกอบ การขาดการคุ้มครองที่ดี ถือเป็นจุดอ่อนสำคัญของการซื้อขายสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นว่ามีความเสี่ยงสูง เนื่องจากในการลงทะเบียนใช้งานแพลตฟอร์มสามารถทำได้ง่าย และไม่มีการขึ้นทะเบียนผู้ขายอย่างชัดเจนทำให้ไม่ทราบว่าเป็นใคร ไม่สามารถตรวจสอบได้

1.3 วิธีที่ในการก่อเหตุของผู้กระทำความผิด

วิธีที่ในการก่อเหตุของผู้กระทำความผิด (means) ตามหลักการจัดหมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม สำหรับอาชญากรรมทั่วไปวิธีที่ใช้ในการก่อเหตุของผู้กระทำความผิด เช่น การเลือกใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อการจัดหรือทำลาย เพื่อเข้าไปลงมือก่อเหตุ เพื่อยุติขโมยของในบ้านของเหยื่อ สำหรับคดีฉ้อโกง

การหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ วิธีที่ในการก่อเหตุ หมายถึง รูปแบบการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า หรือบริการออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ และประเภทสินค้าหรือบริการที่ผู้กระทำความผิดได้ใช้เพื่อหลอกลวงกับเหยื่อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ความต้องการในเงินของเหยื่อ

1.3.1 รูปแบบการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า หรือบริการออนไลน์ รูปแบบการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า หรือบริการออนไลน์ จากการศึกษาจะพบว่ามียู่ 3 รูปแบบ คือ (1) การตั้งใจไม่ส่งสินค้า หรือสิทธิ์ในการใช้บริการให้กับผู้ซื้อ (2) การตั้งใจส่งสินค้าคนละประเภทและมีมูลค่าที่ต่ำกว่าให้กับผู้ซื้อ และ (3) การตั้งใจส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ได้มีการโฆษณาเอาไว้ให้กับผู้ซื้อ

รูปแบบการฉ้อโกงรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะบรรลุความต้องการในทรัพย์สินของเหยื่อ ผู้กระทำความผิดจึงได้คำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในหมายถึง ความสามารถหรือทักษะส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยภายนอก หมายถึง โอกาสหรือสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากการไม่ส่งสินค้า หรือสิทธิ์ในการใช้บริการให้กับผู้ซื้อเป็นวิธีฉ้อโกงที่ทำได้ง่ายและไม่มีการลงทุนมาก เมื่อหลอกลวงจนสำเร็จ ลำดับต่อไปเพียงปิดช่องทาง การสื่อสาร หรือลบบัญชีผู้ใช้ที่ใช้ในการก่อเหตุทั้งเท่านั้น ก็สามารถหลบหนีการตามตัวของเหยื่อ และเจ้าหน้าที่ได้แล้ว ในขณะที่การส่งสินค้าคนละประเภทและมีมูลค่าที่ต่ำกว่าให้กับผู้ซื้อ และการส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ได้มีการโฆษณาเอาไว้ เป็นวิธีที่เกิดการลงทุนสูงที่สุดไป

เพื่อตอบตาเหยื่อจริง แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะถูกตามรอยย้อนหลังได้ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การลอกเลียนแบบหรือสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ที่ได้มีการนำเสนอในสื่อต่าง ๆ ถึงการนำรูปแบบการฉ้อโกงรูปแบบต่าง ๆ ที่พบนำมาใช้ในการกระทำความผิดของตน

1.3.2 วิธีการหลอกล่อเหยื่อให้ซื้อสินค้า บริการกับตน ด้วยการตั้งราคาที่ถูกลงหรือโปรโมชั่น เป็นวิธีการที่ผู้กระทำความผิดใช้มากที่สุดในการล่อลวงให้เหยื่อตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการกับตนเอง ทั้งนี้ นอกจากสองวิธีข้างต้นที่ได้กล่าวไป ในบางกรณีก็มีการนำหลักจิตวิทยาเข้ามาร่วมด้วยคือการกดดันเหยื่อด้วยสถานการณ์บางอย่างจนทำให้เหยื่อไม่มีเวลาในการตัดสินใจอย่างรอบคอบถี่ถ้วน อย่างสถานการณ์โปรโมชั่นจำกัดต้องรีบซื้อภายในเวลาที่กำหนด หรือสินค้าบางรายการมีจำนวนที่จำกัดต้องรีบซื้อภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ตัดสินใจซื้อภายในช่วงเวลาดังกล่าว สินค้า และโปรโมชั่นลดราคานั้นจะหมดไปโดยไม่นำมาจัดจำหน่ายอีกในอนาคต เป็นต้น โดยลักษณะของการสร้างความกดดันด้วยสถานการณ์สินค้านี้มีจำนวนจำกัดนั้นมักเกิดขึ้นกับสินค้าประเภทหายากมีจำนวนจำกัดอย่างบัตรคอนเสิร์ต หรือของสะสมหายาก สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การลอกเลียนแบบ หรือสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ที่ได้มีการนำเสนอในสื่อต่าง ๆ ถึงการนำรูปแบบการฉ้อโกงรูปแบบต่าง ๆ ที่พบนำมาใช้ในการกระทำความผิดของตนบ้าง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Hathaichanok Pimpakul (2019) และการศึกษา

ของ Yu-Teng Chang, Hung-Teng Chang, and Hsu-Jung Tien (2018) ที่พบว่าวิธีการล่อลวงเหยื่อให้ซื้อสินค้า บริการกับตน คือ เรื่องของราคาที่ไม่งแพง ส่งผลให้ผู้ซื้อตัดสินใจเลือกซื้อสินค้ากับทางผู้กระทำความผิด

1.3.3 การสร้างตัวตน หรือเพจร้านค้าที่ดูน่าเชื่อถือ เพื่อโพสต์จำหน่ายสินค้า หรือบริการ ตามหลักการจัดหมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม การแสดงตน (style) และการสร้างเรื่องราวเพื่อหลอกลวงเหยื่อ (tale) ในคดีอาชญากรรมทั่วไปผู้กระทำความผิด มักแต่งตัวเลียนแบบหรือตั้งใจเพื่อแสดงตนเป็นคนอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานช่างซ่อมบำรุงอุปกรณ์ เพื่อเข้าไปในพื้นที่บ้านของเหยื่อเพื่อลงมือก่อเหตุ หรือแต่งตัวดูดีทำให้ไม่มีใครรู้สึกสงสัยว่าเป็นขโมย (style) และการสร้างเรื่องราวเพื่อหลอกลวงเหยื่อ (tale) ในคดีอาชญากรรมทั่วไปผู้กระทำความผิดจึงมักมีการการสร้างเรื่องราวเพื่อหลอกลวงผู้สอบถามเอาไว้ ทำให้ผู้คนในชุมชน หรือตัวเหยื่อเกิดการหลงเชื่อในเรื่องราวดังกล่าว ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถเข้าไปลงมือก่อเหตุภายในพื้นที่ได้ (Sarit Suebpongsiri, 2017)

สำหรับคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ก็ได้มีการสร้างเพจเลียนแบบ หรือเพจปลอม การใช้รูปผู้อื่นมาแอบอ้าง เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือ และการเข้าใจผิด ผู้กระทำความผิดมักสร้างเพจปลอมลอกเลียนแบบ เพจร้านค้า เพจให้บริการต่าง ๆ หรือการนำรูปของบุคคลอื่นที่มีชื่อเสียง หรือหน้าตาดี ดูน่าเชื่อถือมีอยู่จริงมาใช้เป็นการนำชื่อเสียงของเพจร้าน หรือบุคคลในภาพที่มีอยู่จริงมาแอบอ้าง ในการ

ลอกเลียนแบบนั้นจะเลียนแบบตั้งแต่ชื่อเพจ รูปภาพโปรไฟล์ ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เบื้องต้นเกี่ยวกับเพจ ไปจนถึงการเลียนแบบ กิจกรรมทุกอย่างการโพสต์ข้อความ การแชร์ โพสต์ ตามที่ต้นแบบจริงทุกอย่าง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าเป็นเพจของร้านค้า หรือเพจให้บริการจริง จนทำให้เกิดความสับสนแก่ตัวของประชาชนที่ต้องการซื้อสินค้า บริการ และในบางกรณีผู้กระทำความผิดได้ใช้การยิงแอด (Ads) โฆษณา กระตุ้นการโฆษณาสินค้าและบริการของเพจร้านค้าบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ การยิงแอดจะทำให้มีคนเห็นสินค้าและบริการของร้านค้ามากขึ้น ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดใช้โอกาสในการยิงแอดโฆษณานี้ เพื่อล่อลวงให้มีเหยื่อเข้ามาหาตนมากขึ้น

การสร้างตัวตน หรือเพจร้านค้าที่น่าเชื่อถือ เพื่อโพสต์จำหน่ายสินค้าหรือบริการสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่ผู้กระทำความผิดได้รับรู้จากสื่อต่าง ๆ หรือจากคนรอบข้างที่เป็นผู้กระทำความผิดเหมือนกัน แนะนำวิธีการลอกเลียนแบบเพจร้านที่มีอยู่จริงหรือใช้รูปคนอื่นที่เป็นที่รู้จักในสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล ที่การนำชื่อเสียง ความเชื่อมั่นที่มีอยู่แล้วของเพจจริงหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงมาใช้แอบอ้าง ซึ่งผู้ซื้อเมื่อเห็นว่าเป็นเพจที่ชื่อเหมือนกัน ลักษณะหรือข้อมูลเหมือนกับเพจจริง จึงไม่ได้เกิดความสงสัยเลยแม้แต่น้อยทำให้หลงเชื่อไปซื้อสินค้าหรือบริการกับเพจปลอม เพราะความเข้าใจผิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Yu-Teng Chang, Hung-Teng Chang, and Hsu-Jung Tien (2018) ผู้กระทำความผิด

จะมีการใช้รูปของดาราหรือคนที่มีชื่อเสียงมาแอบอ้าง เป็นการสร้างตัวตนปลอมขึ้นมา หรือเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือปลอมให้มีผู้หลงเชื่อ

1.3.4 ประเภทของสินค้าและบริการที่ผู้กระทำความผิดมักเลือกใช้ คือ สินค้าหรือบริการที่ได้รับกระแสความนิยมในช่วงต่าง ๆ ของปี หรือเหตุการณ์พิเศษบางอย่างแม้ว่าในประเภทของสินค้า หรือบริการที่ผู้กระทำความผิดเลือกใช้ไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัวเสมอไป ในบางคนก็เลือกที่จะใช้สินค้า บริการทั่ว ๆ ไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับกระแสความนิยมในช่วงขณะนั้นมาเพื่อหลอกเหยื่อ แต่ในปัจจุบันประเด็นที่น่าสนใจพบว่า ตัวของผู้กระทำความผิดนั้นมักจะเลือกจากสิ่งที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนั้นเป็นหลักว่าสังคมกำลังให้ความสนใจกับสินค้าหรือบริการประเภทไหน และในช่วงของเทศกาลต่าง ๆ ยกตัวอย่าง กระแสการสะสมสินค้าอาร์ตทอย ช่วงการออกผลผลิตของทุเรียนก็จะพบผู้ตกเป็นเหยื่อหลอกซื้อทุเรียนมาก หรือในช่วงท่องเที่ยวก็จะพบผู้ตกเป็นเหยื่อเพจปลอมขายบริการจองที่พักโรงแรม รีสอร์ทมาก อย่างไรก็ตาม ประเภทของสินค้า หรือบริการทั่ว ๆ ไป อย่างเสื้อผ้า ของเครื่องใช้ในบ้านต่าง ๆ ก็ยังพบว่าถูกมีการนำมาใช้หลอกลวงเหยื่ออยู่เช่นกัน

การเลือกใช้ประเภทสินค้าหรือบริการสามารถอธิบายด้วย ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะบรรลุความต้องการในทรัพย์สินของเหยื่อ ผู้กระทำความผิดจึงได้คำนึงถึงโอกาสการเลือกใช้ประเภทของสินค้าและบริการกำลังเป็นที่นิยมในขณะนั้นเป็นหลักช่วยทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาasl่อลวงเหยื่อให้เข้ามาติดต่อบริการกับตนได้มากกว่าสินค้า หรือบริการอื่น ๆ ที่อยู่นอกกระแสความนิยมในช่วงขณะนั้น

จากข้อค้นพบนี้ ทำให้เราสามารถคาดเดาการกระทำของผู้กระทำความผิดในอนาคตได้หากพบว่ามีสินค้า หรือบริการที่กำลังได้รับความนิยม เป็นที่พูดถึงในสังคม มีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่จะพบร้านค้าของผู้กระทำความผิด และอาจมีประชาชนตกเป็นเหยื่อในช่วงนั้นมากเป็นพิเศษ อย่างในกรณีช่วงวันหยุดยาวเทศกาลปีใหม่ จะมีเพจที่พักปลอมมากเป็นพิเศษโดยใช้การลอกเลียนเพจที่แท้จริง สร้างความสับสนแก่เหยื่อให้เข้าใจผิดว่าเป็นเพจที่แท้จริง หรือในกรณีช่วงเทศกาลคอนเสิร์ตที่มีประชาชนตกเป็นเหยื่อจำนวนมากจากการโกงบัตรคอนเสิร์ตนี้กร็องชื่อดังมีมูลค่าเสียหายหลักล้านที่ผ่านมา ซึ่งประเภทสินค้าหรือบริการที่ผู้กระทำความผิดเลือกใช้นี้จะสอดคล้องกับการเลือกช่วงในการก่อเหตุ ในหัวข้อหมวดหมู่แผนประทุษกรรมช่วงในการก่อเหตุ (time) ในลำดับถัดไป

1.3.5 ช่วงวัน หรือเวลาในการก่อเหตุ (time) ในอาชญากรรมทั่วไปจะกล่าวช่วงเวลาอย่างช่วงเช้ามืด ช่วงกลางวัน ช่วงพลบค่ำ หรือช่วงวันในการก่อเหตุที่มีโอกาส ยกตัวอย่าง ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันที่มีการจัดกิจกรรมที่เต็มไปด้วยผู้คน สำหรับในคดีอาชญากรรมทางไซเบอร์คดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ไม่มีช่วงเวลาในการก่อเหตุที่ชัดเจนตายตัว ผู้กระทำความผิดสามารถก่อเหตุในช่วงเวลาใดก็ได้ตลอดเวลา เมื่อมีเหยื่อหลงเข้ามาติดต่อกับการซื้อสินค้าหรือบริการกับตน ทว่าในหมวดหมู่แผนประทุษกรรมช่วงวันในการก่อเหตุนี้ พบช่วงในการก่อเหตุที่เราสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ คือ ช่วงใดก็ตามที่สินค้าหรือบริการหนึ่งได้รับความนิยมเป็น

กระแส เป็นที่ต้องการต่อคนในสังคม เช่น ในช่วงที่ผู้วิจัยกำลังทำวิจัยอยู่นี้กระแสของสินค้าของสะสมกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากส่งผลให้เกิดความต้องการภายในสังคม ผู้กระทำความผิดที่เล็งเห็นถึงโอกาสจึงได้มีการแฝงตัวเข้ามากระทำความผิดหลอกลวงจำหน่ายสินค้าของสะสมดังกล่าวในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น หรือในช่วงเทศกาลต่างๆ ประจำปีก็จะสามารถพบเห็นได้ว่ามีคนตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับการถูกหลอกลวงขายแพคเกจที่พักโรงแรม

การเลือกก่อเหตุในช่วงที่เหมาะสม ช่วงที่สังคมกำลังสนใจกระแสความนิยมของสินค้าหรือบริการบางอย่างมากอยู่นี้มีโอกาสมีผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าช่วงปกติ สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะบรรลุความต้องการในทรัพย์สินของเหยื่อ ผู้กระทำความผิดจึงได้คำนึงถึงโอกาสในการก่อเหตุ การลงมือก่อเหตุในช่วงที่สินค้าหรือบริการบางอย่างกำลังได้รับความนิยมจากสังคม ถือเป็นการคำนึงถึงปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสช่วงสำคัญในการหลอกลวงเหยื่อให้เข้ามาทำการซื้อสินค้าหรือบริการที่เป็นที่นิยมในช่วงขณะนั้นกับผู้กระทำความผิดมากขึ้น

1.4 การปิดป้องรอยหลักฐานที่จะสามารถชี้ตัวผู้กระทำความผิด

เพื่อป้องกันไม่ให้เหยื่อ และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถชี้ตัวผู้กระทำความผิดในคดีได้ในปัจจุบันได้มีการนำเอา บัญชีม้า เข้ามาใช้ร่วมด้วยทำให้ในการตามตัวเพื่อระบุตัวผู้กระทำความผิดในคดีสามารถทำได้ยาก ลักษณะของการใช้บัญชีม้าแต่ละบัญชี จะทำการโอนเงินไปหาบัญชีม้าแฉอื่น ๆ ในท้ายที่สุดบัญชีม้า

แถวสุดท้ายจะทำการนำเงินไปให้ผู้กระทำความผิดซึ่งอาจเป็นเงินทั่วไป หรืออาจเป็นสินทรัพย์บางอย่างที่ได้มีการแปรรูปฟอกเงินมาแล้ว เช่น ทองคำ หรือสกุลเงินดิจิทัล เป็นต้น

การปกปิดร่องรอยหลักฐานที่จะสามารถชี้ตัวผู้กระทำความผิดโดยใช้บัญชีม้า เพื่อสร้างเส้นทางการเงินในการหลบหลีกการติดตามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบแผนประทุษกรรมที่สำคัญในการก่อเหตุอาชญากรรมให้ลุล่วงสำเร็จของ Robb (as cited in Sarit Suebpong Siri, 2017) ในองค์ประกอบการป้องกันไม่ให้มีหลักฐานบ่งชี้ตัวว่าเป็นผู้กระทำความผิด (protective of identity) และสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะบรรลุความต้องการของตน ผู้กระทำความผิดจึงได้คำนึงความคุ้มค่าในการกระทำแต่ละครั้ง ความสามารถของตนเอง ตลอดจนสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อให้ในการก่อเหตุสำเร็จ ผู้กระทำความผิดได้คำนึงถึงความสามารถในการหลอกล่อเพื่อให้ได้บัญชีของเหยื่อมาใช้เป็นบัญชีม้าในการกระทำความผิด และโอกาสต่างๆ ที่ได้มาซึ่งบัญชีม้า ตลอดจนการจัดหาซื้อ หรือจ้างเปิดบัญชีม้าเพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิด เป็นการลดความเสี่ยงในการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตามจับเพื่อนำไปดำเนินคดี และสร้างเส้นทางการเงินในการหลบหลีกการติดตามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนำมาอธิบายถึงการลอกเลียนแบบ หรือสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ที่ได้มีการนำเสนอในสื่อต่าง ๆ ถึงการนำบัญชีม้าเข้ามาใช้ในการกระทำความผิด เกิดเป็นการ

เรียนรู้ จดจำ และนำไปกระทำตามเนื่องจากรู้ขั้นตอน หรือรายละเอียดในการจัดการบัญชีม้า หรือการขายบัญชีม้า กลายมาเป็นแนวทางในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ต่อไป

ตามหลักการจัดหมวดหมู่ของแผนประทุษกรรม กล่าวถึง ผู้สมรู้ร่วมคิดในการก่อเหตุ (pals) สำหรับคดีอาชญากรรมทั่วไป หมายถึง เพื่อนร่วมขบวนการที่มีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มกระทำความผิดในครั้ง สำหรับคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ผู้สมรู้ร่วมคิดรูปแบบที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่งคือ เจ้าของบัญชีธนาคารม้า หรือเบอร์ม้าที่ถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดถือเป็นผู้มีความผิดตามกฎหมายไปด้วย ตามพระราชกำหนด มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 บัญชีม้ามีหลายลักษณะทั้งเป็นบัญชีม้าในนามส่วนบุคคล หรือบัญชีม้าในนามของบริษัท

2. การสอบสวนคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

2.1 ขั้นตอนการสอบสวนคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้วิจัยสามารถแบ่งขั้นตอนในการสอบสวนที่ได้จากการศึกษาออกเป็น (1) การรับแจ้งความร้องทุกข์ (2) การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการสอบสวน และ (3) การออกหมายเรียก และหมายจับผู้ต้องสงสัยในคดี

2.1.1 การรับแจ้งความร้องทุกข์

ในปัจจุบันประชาชนมีทางเลือกในการแจ้งความร้องทุกข์มากขึ้นเป็นการอำนวยความสะดวก

ประชาชนสามารถเดินทางไปยังสถานีตำรวจใกล้ที่พักอาศัยได้ หรือจะดำเนินการผ่านระบบการรับแจ้งความคดีออนไลน์ บนเว็บไซต์ได้เพื่อการรับมือกับปัญหาคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในทุกรูปแบบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีเว็บไซต์แจ้งความคดีออนไลน์ขึ้นมาโดยเฉพาะที่เว็บไซต์ thaipoliceonline.com

2.1.2 การรวบรวมพยานหลักฐาน

และการดำเนินการสอบสวน

1) การติดต่อประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ในการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานหาตัวผู้กระทำความผิด สำคัญที่สุดคือหน่วยงานธนาคาร และบริษัทเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต เนื่องจากถือเป็นเจ้าของข้อมูลที่สำคัญ อีกทั้งปัจจุบันระบบธนาคารมีบริการ Mobile Banking หรือธนาคารออนไลน์ที่ให้บริการผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ธนาคารสามารถตรวจสอบเจ้าของบัญชีธนาคารที่เหยื่อโอนเงินให้ได้ และบันทึกการทำรายการเดินบัญชีธนาคาร เช่นเดียวกันกับบริษัทเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตที่สามารถตรวจสอบเจ้าของผู้เปิดใช้บริการหมายเลขโทรศัพท์ที่มีการผูกกับธนาคาร (Prompt Pay) บริการชำระเงินและโอนเงินแบบ Real-time และสามารถตรวจสอบ IP Address ที่อยู่ของสัญญาณขณะที่ผู้ต้องสงสัยกำลังก่อเหตุได้

2) การดำเนินการสอบสวน เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสอบสวนผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด

ในคดี เหยื่อ และเจ้าของบัญชีธนาคารที่เหยื่อได้โอนเงินไป ว่าใช่ผู้กระทำความผิดที่ในคดีจริงหรือไม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักการสำคัญที่จะช่วยให้ในการสอบสวนสามารถตามหาตัวผู้กระทำความผิดในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การสอบสวนตรวจสอบเส้นทางการเงินและเส้นทางสื่อสาร ความสำคัญของการสอบสวนเส้นทางการเงินในคดีนั้นมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์เป็นคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้เสียหายเป็นหลัก การติดตามเส้นทางการเงินจากตัวเหยื่อไปยังบัญชีปลายทางที่เหยื่อได้โอนไป เงินจำนวนดังกล่าวไปยังบัญชีใดบ้าง และต้องสอบถามเจ้าของบัญชีที่เหยื่อโอนไปใช่ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ หรือเป็นบัญชีม้าเจ้าหน้าที่ก็จะต้องสอบต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบผู้กระทำความผิดที่แท้จริง

2.1.3 การออกหมายเรียก และหมายจับผู้ต้องสงสัยในคดี หลังขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการสอบสวน เมื่อได้พยานหลักฐานที่เพียงพอเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนจะดำเนินการออกหมายเรียก และหมายจับผู้ต้องสงสัยในคดี

การสอบสวนเส้นทางการเงินเป็นหลักการสอบสวนที่สำคัญอย่างมากสำหรับคดีทางไซเบอร์ กรณีการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

2.2 ปัญหา อุปสรรคของการสอบสวนคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

2.2.1 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการติดต่อประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก พบว่า (1) ความล่าช้าในการติดต่อ

ประสานงาน (2) ข้อระเบียบของแต่ละหน่วยงานที่ไม่เอื้อความสะดวก และ (3) การปฏิเสธการให้ข้อมูล สอดคล้องกับการศึกษาของ Korachat Matsri and Thamavit Terdudomtham (2022) ที่พบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น คือเรื่องของการติดต่อประสานงานเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานจากหน่วยงานภายนอกที่มีความล่าช้า อย่างไรก็ตาม การประสานงานที่ล่าช้านั้นส่งผลต่อข้อมูลที่สำคัญ ที่เมื่อเวลาล่วงเลยไปอาจถูกทำลายตามระยะเวลาที่กำหนดทำให้เจ้าหน้าที่พลาดข้อมูลที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในการสืบสวนสอบสวนในการประกอบสำนวน เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดในคดี

2.2.2 ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการสอบสวนที่เกิดจากระบบการทำงานและส่วนกลางของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

1) การขาดแคลนกำลังคนในการทำงาน และงบประมาณที่มีอย่างจำกัด พบว่าการขาดแคลนกำลังคน ปริมาณของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีน้อยกว่าปริมาณของคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนหนึ่งคน ต้องรับผิดชอบคดีมากกว่าที่สภาพร่างกาย และจิตใจจะสามารถรับไหว ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่นั้น นอกจากจะทำให้ในการป้องกันและปราบปรามคดีลงน้อยลงเนื่องจากจำนวนผู้ทำงานน้อยแล้ว คุณภาพงานที่ได้ก็ลดน้อยตามจากสภาพร่างกาย และจิตใจที่ต้องแบกรับความรับผิดชอบคดีปริมาณมากเกินไปจนเกินที่จะสามารถรับผิดชอบได้ไหวของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ การแบกรับปริมาณคดีที่มากเกินไป อีกทั้งรายละเอียดของคดีที่มีความซับซ้อนส่งผลให้เจ้าหน้าที่เกิด

ความเครียด เสี่ยงกับการเผชิญหน้ากับภาวะซึมเศร้าโดยไม่รู้ตัว และความเหนื่อยล้าสะสมนำไปสู่การตัดสินใจลาออกจากราชการ หรือที่แย่กว่าคือนำไปสู่การคิดสั้นในที่สุด นอกจากนี้การขาดแคลนกำลังคนแล้ว คือ เรื่องของการขาดแคลนงบประมาณถือเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงาน สำหรับในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานในต่างพื้นที่ ในกรณีที่ต้องสอบปากคำกับธนาคารที่เปิดบัญชีให้ผู้กระทำความผิด หรือบัญชีต้องสงสัยที่มีงบประมาณในการเดินทางจำกัด

2) ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการสอบสวนที่เกิดจากตัวของเจ้าหน้าที่พบว่า (1) ขาดความเข้าใจในเรื่องของปัญหาคดีอาชญากรรมไซเบอร์ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าใจถึงรูปแบบคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ไม่เข้าใจว่าเกิดขึ้นที่ไหน มีลักษณะอย่างไร จะต้องทำการรวบรวมพยานอย่างไร หรือใช้อุปกรณ์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ชำนาญ จนทำให้ในการสอบสวนไม่มีความคืบหน้า และ (2) ขาดความจริงจังในการปฏิบัติงาน จากปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่ปัญหาการปล่อยปละละเลยความใส่ใจในการคดี ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายเน้นทำคดีที่ง่าย หรือทำเองง่ายเข้าใจ เพื่อให้มีคดีที่ทำสำเร็จในปริมาณที่มาก หรือเน้นทำยอดเอาไว้ก่อน โดยที่ไม่เน้นคุณภาพในการทำคดีแต่ละคดี ไม่มีการขยายผลการสอบสวนเพื่อหาผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาดำเนินคดี

ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการสอบสวนที่เกิดจากตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พบ สอดคล้องกับการศึกษาของ Nutthorn Dechsakul and Jomdech Trimek (2020)

ที่พบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น มีในเรื่องของข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่งานสอบสวนเองที่ไม่มีควมเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Korachai Matsri and Thamavit Terdudomtham (2022) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Yu-Teng Chang, Hung-Teng Chang, and Hsu-Jung Tien (2018) พบว่า อาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นนั้นมีความซับซ้อนมากเกินกว่าระดับความสามารถที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะรับมือ และแก้ไขได้ และ Cross and Blackshaw (2014) กล่าวว่า ความสนใจของตำรวจต่อคดีฉ้อโกงออนไลน์อยู่ในระดับที่น้อย เมื่อเทียบกับอาชญากรรมทั่วไปในการทำงานสอบสวนเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์นั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนทำให้เป็นอุปสรรค ส่งผลให้คดีการฉ้อโกงออนไลน์ยังคงมีอยู่และมีมากขึ้นเนื่องจากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง

3) ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการสอบสวนที่เกิดจากตัวของเหยื่อ
พบว่า (1) ขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในอินเทอร์เน็ต (2) ขาดการตระหนักถึงภัยบนโลกอินเทอร์เน็ต (3) การเข้าไม่ถึงสารประชาสัมพันธ์ถึงภัยบนโลกอินเทอร์เน็ตมากพอทำให้เหยื่อตกเป็นเหยื่อบ่อยครั้งและง่ายได้ และ (4) การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บพยานหลักฐานเบื้องต้นในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินคดี ข้อมูลพยานหลักฐานบางอย่างมีเพียงแค่เหยื่อเท่านั้นที่จะสามารถเก็บได้

ในระหว่างที่มีการติดต่อกับผู้กระทำความผิดหรือหลังจากรู้ตัวไปแล้วว่ากำลังตกเป็นเหยื่อสำหรับพยานหลักฐานในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์เบื้องต้น คือ แหะสนทนาระหว่างเหยื่อ และผู้กระทำความผิด เหยื่อจะต้องแคปหรือถ่ายภาพบทสนทนาทั้งหมดตั้งแต่เริ่ม จนถึงปัจจุบันที่ได้มีการสนทนาพยานหลักฐานสำคัญต่อมาคือโปรไฟล์หรือหน้าเพจของผู้กระทำความผิดที่ได้มีการติดต่อไป และหลักฐานการโอนเงินของเหยื่อไปให้ผู้กระทำความผิด โดยให้เห็นข้อบ่งชี้ปลายทางและธนาคารปลายทางอย่างชัดเจนเป็นต้น ซึ่งในบางกรณีเหยื่อไม่ได้มีการเก็บบันทึกหลักฐานข้างต้นเหล่านี้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ทั้งความไม่รู้หรือความกลัวหลังทราบว่าเป็นเหยื่อในช่วงแรกทำให้เผลอลบหลักฐานเหล่านั้นไป เพราะไม่ต้องการให้คนรอบข้างทราบว่าตนได้ตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

สอดคล้องกับการศึกษาของ Hathaichanok Pimpakul (2019) พบว่าการตกเป็นเหยื่อนั้นมาจากความไว้วางใจในร้านค้าออนไลน์ เลยไม่ตรวจสอบ การรู้ไม่เท่าทันกลโกงออนไลน์ อีกทั้งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีทางกฎหมาย เนื่องจากเห็นว่ามูลค่าความเสียหายไม่มากจึงไม่แจ้งความดำเนินคดี เช่นเดียวกับ Nutthorn Dechsakul and Jomdech Trimek (2020) กล่าวว่า เหยื่อขาดความระมัดระวังตัวและความโลภเป็นหลัก เหยื่อส่วนมากไม่ทราบถึงขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม เช่นเดียวกับการศึกษาของ Emami, Smith, and Joma (2020) กล่าวว่า ประชาชนตกเป็นเหยื่อ เนื่องจาก

ความเชื่อใจหรือความเห็นอกเห็นใจจนขาดความรอบคอบในการตรวจสอบ อีกทั้งไม่ชำนาญทางเทคโนโลยีหรือไม่ใช้อินเทอร์เน็ตบ่อยจะง่ายต่อการถูกมิจฉาชีพหลอก เนื่องจากระยะเวลาใช้อินเทอร์เน็ตสามารถบ่งบอกได้ถึงความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีการตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ทางอินเทอร์เน็ตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตได้

3. แนวทางการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์

3.1 การพัฒนาทักษะการสอบสวนคดีอาชญากรรมไซเบอร์ ให้เท่าทันยุคสมัยใหม่

ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก ในการนำความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นมาปรับใช้ในการสืบสวนสอบสวนยุคสมัยใหม่เพื่อรับมือกับปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ กรณีการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากเจ้าหน้าที่สอบสวนยังไม่เข้าใจถึงเทคโนโลยียุคปัจจุบัน จะส่งผลให้ในการสอบสวนไม่สืบหน้า จนไม่สามารถตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ เพื่อการพัฒนาทักษะความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวน ควรจะมีการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยี ทักษะการสอบสวนคดีอาชญากรรมทางไซเบอร์ให้มากขึ้น หรือคอยศึกษาสังเกตการณ์ว่าลักษณะของเทคโนโลยีแบบใดในอนาคตที่มีโอกาสที่ผู้กระทำความผิดอาจนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อมาใช้ในการก่อเหตุ นับว่าเป็นจุดสำคัญที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ

สามารถรับมือกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีทุกรูปแบบในอนาคตต่อไปได้ เป็นความหวังและที่พึงให้กับประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อ และสามารถนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีถือเป็นวิธีการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการป้องกัน และปราบปราม ลดปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่สำคัญ สอดคล้องกับการเสนอแนะของ Sarunpat Yotsombat (2020) ได้เสนอแนะให้มีการจัดการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับความรู้ทั้งทางด้านกฎหมายและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับสถานี และควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประจำแต่ละสถานีมากขึ้นเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ Korachai Matsri and Thamavit Terdudomtham (2022) เสนอให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่

3.2 การปรับรูปแบบการทำงานให้ปริมาณคนสอดคล้องกับปริมาณของงาน จัดให้มีบุคลากร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะ

ปัจจุบันปริมาณคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และในช่วงเวลาเดียวกันนั้นเองปริมาณคดีอาชญากรรมอื่น ๆ ก็ยังคงมีมาอยู่ตลอดเวลาว่าปริมาณของกำลังเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานกลับมีลดน้อยลง ทำให้เกิดการรับภาระงานที่มากเกินไป ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย

และจิตใจของตัวเจ้าหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการทำงาน การให้บริการประชาชน ส่งผลให้ประชาชน ผู้รับบริการเกิดความไม่พอใจ หรือเกิดอคติในการทำงานของตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ แนวทางในการพัฒนาการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในคดีข้อกล่าวหาการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า หรือบริการออนไลน์ที่สำคัญนอกจากการเพิ่มทักษะของตัวเจ้าหน้าที่แล้วการเพิ่มปริมาณของเจ้าหน้าที่ในการทำงาน เป็นการปรับความสมดุลระหว่างปริมาณงานให้สอดคล้องกับปริมาณคนทำงานย่อมเป็นทางเลือกที่ดี หรืออีกแนวทางหนึ่งคือการเพิ่มตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นตำแหน่งเฉพาะเพื่อให้คนที่มีทักษะความสามารถเข้ามาทำงานที่มีลักษณะตรงกับความสามารถเป็นการช่วยเหลือการทำงานซึ่งกันและกัน เป็นการเพิ่มศักยภาพในการป้องกันและปราบปราม ลดปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับการเสนอการพัฒนาโดย Sarunpat Yotsombat (2020) ได้เสนอแนะให้มีการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาประจำแต่ละสถานีมากขึ้นเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 การพัฒนาความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่พบจากการศึกษา เป็นเรื่องของการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่สำคัญแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ เรื่องของความล่าช้าในการให้ข้อมูล

ความไม่พร้อมในการเก็บข้อมูล หรือความไม่ครบถ้วนในข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ต้องการ ควรมีการพัฒนา หรือมีการสร้างข้อตกลงที่ชัดเจนระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยงานผู้ให้บริการข้อมูลอย่างชัดเจนในเรื่องของการติดต่อประสานงาน ควรมีความกระชับและมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ในการทำงานของทั้งสองฝ่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถดำเนินการหาตัวผู้กระทำความผิดที่มาดำเนินคดีตามกฎหมาย สำหรับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแล้ว ข้อมูลที่สำคัญในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด คือ ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน เส้นทางการเดินเงินจากบัญชีของประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อ ไปยังบัญชีต้องสงสัย อย่างที่ได้กล่าวไปในประเด็นของปัญหา และอุปสรรคของบัญชีม้าที่ผ่านมา พบว่าการโยกย้ายเงินไปยังบัญชีม้าแต่ละบัญชีนั้นใช้เวลาไม่ถึงนาทีผู้กระทำความผิดก็สามารถโยกย้ายเงินเพื่อหลบหลีกสายตาของเจ้าหน้าที่ตำรวจไปได้แล้วหลายบัญชี เช่นนั้นแล้วในกรณีเดียวกันหากเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบได้ทันทีทันทีโดยใช้เวลาในการได้ข้อมูลไม่นานนักก็อาจจะช่วยในการติดตามผู้กระทำความผิดที่แท้จริงรวดเร็วขึ้นได้ สอดคล้องกับการเสนอการพัฒนาโดย Korachat Matsri and Thamavit Terdudomtham (2022) เสนอแนะในทางปฏิบัติ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรระหว่างภาครัฐและเอกชน ตลอดจนความร่วมมือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อประสานข้อมูลในการสืบสวน สอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความสะดวกรวดเร็วมายิ่งขึ้น

■ สรุป และข้อเสนอแนะ

แผนประทุษกรรมคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ ผู้กระทำผิดมีแรงจูงใจในการก่อเหตุเพื่อต้องการเงิน จึงได้เริ่มการสร้างบัญชีแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาก่อเหตุ โดยเลือกใช้สินค้าหรือบริการที่กำลังได้รับความนิยมมาโฆษณา สร้างโปรโมชันลดราคาถูกกว่าร้านอื่นๆ ใช้การหลอกลวงเพจร้านค้าหรือให้บริการที่มีชื่อเสียง หรือการเอารูปบุคคลที่มีชื่อเสียงมาแอบอ้างสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้ซื้อ เมื่อมีผู้หลงเชื่อและเข้ามาทำการติดต่อซื้อสินค้าหรือบริการ หลังจากเหยื่อโอนเงินชำระค่าสินค้าหรือบริการและมีการแจ้งยอดชำระเรียบร้อยแล้ว ผู้กระทำผิดจะทำการปิดช่องทางการติดต่อและหนีหายไปไม่สามารถติดต่อได้อีก ทุกๆ การกระทำล้วนเกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดียความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโซเชียลมีเดียจึงมีความสำคัญ

ส่วนของการพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติมุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในอนาคตต่อจากนี้ ด้วยการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมทางไซเบอร์ไม่เพียงแต่ในกรณีการฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้า หรือบริการออนไลน์ เท่านั้น แต่ทุกรูปแบบของอาชญากรรมไซเบอร์จะมีเพิ่มมากขึ้น หรืออาจมีรูปแบบใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้โดยผู้กระทำผิด และส่งเสริมค่านิยมความเอาใจใส่ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยจากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากปัญหาของการขาดทักษะแล้วปัญหาที่สำคัญที่พบ คือ ความปล่อยปละละเลย

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายในการรับผิดชอบต่อหน้าที่การปล่อยปละละเลยในหน้าที่นั้นส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการทำคดีโดยเฉพาะกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อน หรือมีการใช้บัญชีม้าเมื่อตัวเจ้าหน้าที่ไม่ใส่ใจในการทำคดีอย่างจริงจัง ไม่มีการขยายผลคดีจากผู้ต้องหาบัญชีม้าแล้วนั้น จะทำให้ในการตามหาตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงในคดีนั้นลดย่นวนต่อไป และไปก่อเหตุเพิ่มขึ้น และผลกระทบอีกด้าน เมื่อประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อในคดีได้พบเห็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่มีปล่อยปละละเลยไม่ให้ความสนใจหรือได้รับการบริการที่ไม่ดีจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยรวม แม้ว่าปัญหานั้นอาจเกิดจากคนจำนวนไม่มากก็ตาม ส่งผลกระทบต่อความเชื่อใจจากประชาชนในวงกว้าง อีกทั้งยังกลายเป็นการลดทอนกำลังใจต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่มีการปฏิบัติงานที่ดีมาโดยตลอด

ในส่วนขั้นตอนการสอบสวนพนักงานสอบสวนสำหรับคดีฉ้อโกงการหลอกลวงจำหน่ายสินค้าหรือบริการออนไลน์ พยานหลักฐานสำคัญคือ หลักฐานการโอนเงินไปยังบัญชีปลายทางที่เหยื่อโอนไป ดังนั้นในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ทว่าในการติดต่อประสานงานพบว่า ปัญหาสำคัญคือความซ้ำในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ดังนั้นแล้วข้อเสนอแนะการพัฒนาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกระหว่าง ธนาคาร ผู้ให้บริการเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ต ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เวลาในการติดต่อมีความกระชับ

รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อที่จะสามารถรับมือปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

■ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานภายนอกผู้ให้บริการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ธนาคาร หรือผู้ให้บริการสัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต หรือหน่วยงานอื่นๆ ในการประสานงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระบวนการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ได้ทราบถึงมุมมองในการทำงานของหน่วยงานภายนอก ปัญหา หรืออุปสรรคที่หน่วยงานเหล่านี้เจอที่ได้มีผลต่อการติดต่อประสานงานการให้ข้อมูลที่มีความล่าช้ากับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนประทุษกรรมอาชญากรรมทางไซเบอร์รูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น โรแมนซ์สแกม (romance scams) เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนรับมือและป้องกันรูปแบบอาชญากรรมทางไซเบอร์รูปแบบอื่นๆ ในอนาคต และเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงรูปแบบแผนประทุษกรรม การตระหนักถึงความปลอดภัยเมื่อพบลักษณะที่เข้าข่ายเป็นการหลอกลวง เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพมากขึ้น

■ บรรณานุกรม

Cross, C., & Blackshaw, D. (2014). Improving the police response to online fraud. *A Journal of Policy and Practice*, 9(2), 119–128.

Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., & Ressler, R. K. (1997). *Crime Classification Manual: A Standard System for Investigating and Classifying Violent Crimes*. Jossey-Bass.

Emami, C., Smith, R. G., & Jorna, P. (2020). Predicting online fraud victimisation in Australia. *Trends & Issues in Crime & Criminal Justice*, 1–20. <https://doi.org/10.52922/ti04015>

Fosdick, R. B. (1916). Modus Operandi System in the Detection of Criminals. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 6(4), 560 -570.

Hathaichanok Pimpakul. (2019). The causes of online fraud victimization. *Graduate School Conference*. Suan Sunandha Rajabhat University.

Kairuddin Karim, Herman B. SH. Mh, Muh. Akbar Fhad Syahril. (2021). Criminological Analysis of Online Buying Fraud. *DME Journal of Law*, 2(1), 10-16.

Korachath Matsri, & Thamavit Terdudomtham. (2022). Guidelines for addressing problems and obstacles of Technology Crime Suppression Division Officers: A case study of online fraud offences. *Ramkhamhaeng Journal of Public Administration*, 5(3), 76-100.

Ministry of Commerce. (2021). *Commerce reveals COVID-19 push, Online purchases increased by 0.45*. https://www.price.moc.go.th/price/fileuploader/file_admin_sum/news_survey-042564.pdf

- Nutthorn Dechsakul, & Jomdech Trimek. (2020). Online Shopping Frauds in Thailand. *RSU National Graduate Research Conference 2020*. (pp. 1141-1151). Rangsit University. <https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2020/NA20090.pdf>
- Sarit Suebongsiri. (2017). Offender's Modus Operandi versus Signature crime: The similar but different. *Journal of Criminology and Forensic Science*, 3(2), 37-52.
- Sarunpat Yotsombat. (2020). *Guidelines on capacity building and development of the police officers at the police station level for efficiency enhancement in the prevention and suppression of information technology-related crimes* [Thesis]. Sripatum University.
- Seksan Khruakham. (2019). *Crime, Criminology and Criminal Justice* (2nd Ed.). Phetkasem Printing Group.
- Yu-Teng Chang, Hung-Teng Chang, and Hsu-Jung Tien. (2018). Pattern and Prevention of Facebook Shopping Fraud. *International Journal of Latest Transactions in Engineering And Science (IJLTES)*, 4(4), 43-52.

